

Hoe kan een

Achterhoekse stadsflora

eruit zien?

Eddy Weeda

Moderne stadsflora

Vlinderstruik

Straatliefdegras

stadsflora:

historische gegevens bron van nieuwe ideeën

□ Ontwikkeling

- *komen & gaan*
- “**florula**”

□ Soorten & standplaatsen

- *verhuizing*
 - <= ‘florula’: Kruipklokje (Campanula poscharskyna)

stadsflora:

historische gegevens bron van nieuwe ideeën

□ Focus:

□ Zutphen (Z)

□ ± bestendige vegetatie

stadsflora:

historische gegevens bron van nieuwe ideeën

□ Bronnen

- oude flora's
- excursieverslagen
- Prodrumus Fl. Batavae
- diss. Sissingh
- artikel Ger Boedeltje
- Atlas Oost-Gelderland

Oudste bronnen: flora's van David de Gorter

belangrijkst:

- *Flora Zutphanica* (1781a)

enkele aanvullingen in:

- *Flora VII Provinciarum Belgii Foederati indigena* (1781b)

- [*Flora Gelro-Zutphanica* (1745): weinig meldingen uit Achterhoek, nauwelijks uit Zutphen]

Onderzoeksgebied David de Gorter

- Ulenpas
- Zutphen
 - Doesburg
 - Doetinchem
 - Baak
 - Bronkhorst
 - Silvolde
 - Gendringen
 - Zelhem
 - Varsseveld
 - Borculo
 - Groenlo, ...
 - *niet* Winterswijk

De Gorter 1781 (a + b): op muren

- *nog steeds als muurplant:*
 - Muurleeuwenbek Z
 - Tongvaren Z, *Doesburg* (waterputten)

- *nu op spoorweg- & industrieterreinen:*
 - Zwenkdravik Z (*huizen*)
 - Slangenkruid Z (*poort*), *Doetinchem* (stadsmuur)

De Gorter 1781: op muren

(sinds lang verdwenen)

- [Klein?] glaskruid
 - *Z: beek bij Diezerbrug*
- Kandelaartje
 - *Doetinchem*

- Hysop
 - *Huis Bronkhorst*
 - *anno 1781 al verdwenen*
- Spaanse zuring
 - *Huis Bronkhorst*
- Steenbreekvaren
 - *vm. Huis Zwanenburg (Gendringen)*

De Gorter 1781: vestingwerken (‘Fortificatien’)

- Veldhondstong *Doesburg*
 - Slangenkruid Z, *Doesburg*
 - Gewone teunisbloem Z
 - Wouw Z
- *tweejarigen van droog, kalkhoudend, humusarm zand met zwaartepunt in duinen*

De Gorter 1781: buitenwal vestingwerken (‘Contrascherpen’)

*planten van droog
schraal grasland:*

- Bevertjes
- Geel walstro
- [Grote] tijm
- Hazenpootje

- Gewone vogelmelk

De Gorter 1781: vestingwerken ('wallen')

pioniers van open droog grasland:

- Gewone veldsla
- Muurpeper
- Akkerhoornbloem
- Herderstasje
- [Zachte] ooievaarsbek

De Gorter 1781: vestingwerken ('wallen')

*planten van
hardhoutoibos:*

- Hemelsleutel
- Knopig helmkruid
- Maarts viooltje
- Heggenrank
- Kruisbladwalstro
- Look-zonder-look

Excursies Ned. Botanische Vereniging

(verslagen: Ned. Kruidkundig Archief)

- 1859: Zevenaar, Varsseveld, Bredevoort, W'wijk, Lichtenvoorde, Groenlo, Eibergen, Borculo, Lochem
 - *niet* Zutphen ('bekend terrein')
- 1885: Doetinchem en Terborg
- 1897: Zutphen, Ruurlo, Eibergen, Groenlo, W'wijk
- 1925: Winterswijk
- 1936: Eibergen
- 1939: Winterswijk

enkele planten die in de 19de eeuw in het 'achterland' nog zeldzaam waren

- *IJle dravik
- Fluitenkruid
- Vijfvingerkruid
- Ruw beemdgras (!?)
- * Kruipertje
- Zevenblad
- Kleefkruid
 - * *nog tot midden 20ste eeuw zeldzaam*
- voedselrijke milieus
- De Gorter 1781: in IJsselstreek ± gewoon
 - m.u.v. IJle dravik
- tegenwoordig ± algemeen (Atlas O-Gld.)
- gebied nu veel voedselrijker

eind 19de – begin 20ste eeuw: *influx*

Oost-Europese ruderalen via havens/industrie

- Grijskruid
 - ook molenbelten, o.a. Silvolde en Aalten
- Hongaarse raket
- Smal vlieszaad

- deels onbestendig of zaadbank-pioniers

verhuizing / terug van weggeweest

verhuizing:

- Zwenkdravik
- Gewone teunisbloem

terug van weggeweest:

- Bleek schildzaad
- Melige toorts
- (Boedeltje 1992)

stad & achterland

- stad vroeger relatief bolwerk voedselrijkdom
- nu ook achterland overwegend (zeer) voedselrijk
- mogelijkheden in stad voor minder voedselrijke milieus

voorbeelden gespaarde vestingwerken met grasland/bosflora

- Maastricht
- Naarden
- Hulst
- Brielle
- Leeuwarden
 - (stinzenflora)

bijennestholten in muur

Foto: Minne Feenstra

Slangenkruidbij:
nestwand + zon + Slangenkruid

Foto's: Ivo Ramaekers

nieuwe kansen op geluidswallen

- kalkhoudend,
- zandig / stenig,
- voedselarm materiaal

- géén humus/tuinaarde

voorbeeld Maastricht

aan de slag!

© Wageningen UR

